

Henryk Cimek

Uchwała Prezydium Komitetu Wykonawczego Międzynarodówki Komunistycznej

---

Polityka i Społeczeństwo nr 5, 244-249

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

UCHWAŁA PREZYDIUM KOMITETU WYKONAWCZEGO MIĘDZYNARODÓWKI KOMUNISTYCZNEJ¹

Z języka rosyjskiego przełożył i opracował
Henryk Cimek

Ściśle tajne

Faszyzm polski, nie będąc w stanie poradzić sobie z narastającym ruchem rewolucyjnym mas jedynie za pomocą jawnego terroru, uczynił ze szpiegostwa, dywersji i prowokacji najważniejsze narzędzie swej walki z ruchem robotniczym, wszystkimi siłami antyfaszystowskimi i demokratycznymi, zatruf tymi nikczemnymi metodami całe życie polityczne i społeczne w Polsce. Przez wiele lat nasyłał swoją agenturę szpiegowską do wszystkich demokratycznych organizacji robotniczo-chłopskich. Najwięcej jednak wysiłku piłsudczycy włożyli w to, aby przeniknąć do ruchu komunistycznego, który stanowił największe zagrożenie dla polskiego faszyzmu.

Prezydium Komitetu Wykonawczego Międzynarodówki Komunistycznej ustaliło na podstawie niepodważalnych danych dokumentalnych, że w kierowniczych ogniwach Komunistycznej Partii Polski przez wiele lat grasowali wrogowie, agenci faszyzmu polskiego. Organizując częstokroć fikcyjne rozłamy w organizacjach robotniczych, narodowo-demokratycznych i drobnoburżuazyjnych, piłsudczycy wprowadzali do partii komunistycznej swych agentów i prowokatorów, którzy jako rzekome elementy opozycyjne przechodzili do

---

¹ Projekt uchwały KW MK o rozwiązaniu KPP Georgi Dymitrow przekazał Stalinowi 28 listopada 1937 r., który Stalin zaakceptował cztery dni później. 16 sierpnia 1938 r. podpisy pod tym dokumentem złożyło sześciu członków Sekretariatu KW MK, po uprzedniej zmianie tytułu, który ostatecznie brzmi – „Uchwała Prezydium Komitetu Wykonawczego Międzynarodówki Komunistycznej”.

ruchu komunistycznego (grupa PPS z Sochackim-Bratkowskim² na czele, grupa Poalej-Syjon na czele z Henrykowskim i Lampe³, grupa ukraińskiej S-d⁴, grupa UWO Wasylkiwa-Turiańskiego⁵, grupa białoruskich eserowców – Korczyk⁶, grupa „Wyzwolenia” – Wojewódzki⁷).

---

² Sochacki Jerzy (1891–1933), przybrane nazwiska Bratkowski, Czeszejko i inne, organizował w PPS lewicowe grupy opozycyjne od połowy 1920 r. W lutym 1921 r. został za to zawieszony przez Centralny Komitet Wykonawczy PPS w prawach członka i oddany pod sąd partyjny. We wrześniu 1921 r. odbyła się konferencja połączeniowa „grup członków PPS (Lewicy)” z KPRP, na której Sochackiego dokooptowano do KC KPRP. Sochacki był także działaczem KPZU i Międzynarodówki Komunistycznej oraz posłem na sejm z ramienia KPP (1926–1928).

³ W Poalej Cyjon (Syjon), czyli Żydowskiej Socjalno-Demokratycznej Partii Robotniczej Robotnicy Syjonu, w 1921 r. dokonał się rozłam, w wyniku którego część członków tej partii wstąpiła do KPRP. Na czele tej grupy stali: Saul Amsterdam-Henrykowski (1898–1937), Alfred Lampe (1900–1943), Gerszon Dua-Bogen (1892–1948) i inni.

⁴ S-d, skrót od słowa socjaldemokracja. W tym przypadku chodzi o Ukraińską Partię Socjaldemokratyczną, która na zjeździe 18 marca 1923 r. przyjęła program zbliżony do komunistycznego, za co została zdelegalizowana 30 stycznia 1924 r. Przeszkodziło to w połączeniu USDP ze Związkiem Proletariatu Miast i Wsi. Wskutek tego część członków zdelegalizowanej USDP wstąpiła do KPZU. W lutym 1924 r. z Ukraińskiego Klubu Sejmowego wystąpiło pięciu posłów: Wasyl Mochniuk, Andrzej Paszczuk, Tomasz Prystupa, Józef Skrzypa i Jakub Wojtiuk, którzy utworzyli Klub Poselski USDP. Posłowie ci, z wyjątkiem Mochniuka, utworzyli 7 listopada 1924 r. wspólnie z posłami ZPMiW (Stefanem Królikowskim i Stanisławem Łańcuc-kim) Komunistyczną Frakcję Poselską.

⁵ Osip Kriłyk (1898–1933?), pseud. Wasylkiw, i Roman Kuźma (1894–1940), pseud. Turiański, byli czołowymi działaczami Komunistycznej Partii Galicji Wschodniej (1919–1923) i KPZU (1923–1937). Nie należeli natomiast do tajnej Ukraińskiej Organizacji Wojskowej (UWO), która została utworzona 30 sierpnia 1920 r. Była to antypolska i antyradziecka organizacja nacjonalistyczna, która dążyła do zjednoczenia wszystkich ziem ukraińskich przy poparciu Niemiec. Po utworzeniu Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów w 1929 r. UWO weszła w jej skład.

⁶ Chodzi o socjalrewolucjonistów lub eserowców, tj. członków Partii Białoruskich Socjalistów-Rewolucjonistów. Paweł Korczyk (1891–1937), właściwe nazwisko Jazep Łohinowicz, należał do tej partii w latach 1920–1922. Później był jednym z założycieli Białoruskiej Organizacji Rewolucyjnej (1922), która weszła w skład KPZB 30 grudnia 1923 r. BOR nie była organizacją eserowską. W sprawie chłopskiej i narodowej prezentowała poglądy zbliżone do zawartych w uchwałach II Zjazdu KPRP (19 września – 2 października 1923 r.). Korczyk należał do czołowych działaczy KPZB i KPP.

⁷ 11 listopada 1924 r. czterech lewicowych posłów: Adolf Bon, Feliks Hołowacz, Antoni Szapiel i Sylwester Wojewódzki, wystąpiło ze Związku Polskich

Defensywa polska⁸, kierując aresztowaniami w taki sposób, by usunąć z organizacji komunistycznych najbardziej oddane elementy, stopniowo wysuwała swych agentów na stanowiska kierownicze w partii komunistycznej. Jednocześnie, aby zapewnić swym prowokatorom i szpiegom autorytet wśród robotników, członków partii komunistycznej, faszyzm niejednokrotnie skazywał swych agentów na karę więzienia, inscenizując komedię procesów przeciwko nim, by ich uwolnić przy pierwszej nadarzającej się okazji, organizując „ucieczki” bądź też „wymianę” na szpiegów i dywersantów złapanych na gorącym uczynku w ZSRR. Przy pomocy swojej agentury wewnątrz kierowniczych organów partii komunistycznej piłsudczycy podczas wyborów do sejmu wysuwali na kandydatów do Komunistycznej Frakcji Poselskiej jako rzekomych komunistów swoich ludzi, takich jak na przykład Żarski⁹, Sochacki, Dąbal¹⁰, zalecając im występowanie z prowokacyjnymi przemówieniami, które faszyści wykorzystywali w celu prowadzenia nagonki na Związek Radziecki oraz do krwawych represji przeciwko ruchowi robotniczemu i chłopskiemu.

Banda szpiegów i prowokatorów, która usadowiła się w kierownictwie Komunistycznej Partii Polski i z kolei rozmieszczała

---

Stronictw Ludowych „Wyzwolenie” i „Jedność Ludowa” i założyło odrębny Klub Poselski Niezależnej Partii Chłopskiej (1924–1927). Akces do klubu zgłosili także Stanisław Ballin i Włodzimierz Szakun, którzy opuścili PSL Wyzwolenie w lipcu 1924 r., nieco później dołączył do nich także Alfred Fiderkiewicz (25 marca 1925 r.). NPCh była legalną partią rewolucyjną, współpracującą z KPP i Międzynarodówką Chłopską (1923–1931). Wojewódzki był także członkiem KPP.

⁸ Defensywa lub „defa” – potoczna nazwa policji śledczej (1919–1939) lub policji politycznej (1924–1926) w Polsce, których zadaniem była m.in. walka z ruchem rewolucyjnym.

⁹ Tadeusz Żarski (1896–1934) początkowo należał do PPS, później był jednym z przywódców PPS-Opozycji (1919–1920), która w sierpniu 1920 r. połączyła się z KPRP. Żarski był m.in. zastępcą czł. KC KPP (1923–1925, 1927–1930), członkiem KC KPP (1925), członkiem Biura Politycznego KC KPP (1923–1925) i posłem na sejm (1929–1930).

¹⁰ Tomasz Dąbal (1890–1937) przeszedł do KPRP z Chłopskiego Stronictwa Radykalnego w 1920 r. W lipcu 1921 r. utworzył wspólnie ze Stanisławem Łańcuckim Frakcję Sejmową Posłów Komunistycznych, rok później został skazany na 6 lat ciężkiego więzienia. W ramach wymiany więźniów politycznych wyjechał do ZSRR (15 marca 1923 r.), gdzie pełnił wiele funkcji, m.in. zastępcy sekretarza generalnego Międzynarodówki Chłopskiej (1923–1928), wiceprzewodniczącego KW MOPR (1924–1926) i wiceprezydenta Białoruskiej Akademii Nauk (1932–1935).

swoją agenturę w terenie, systematycznie wydawała wrogowi klasowemu najlepszych synów klasy robotniczej i rok po roku, dzięki organizowanym wyspom, niszczyła organizacje partyjne zarówno w rdzennej Polsce, jak też na Zachodniej Białorusi i Zachodniej Ukrainie. Nieustannie wypaczała linię polityczną partii w taki sposób, by komunizm tracił swe wpływy wśród mas, by partia stawała się coraz bardziej wroga i obca Międzynarodówce Komunistycznej. W swej działalności destrukcyjnej polski faszizm posługiwał się powszechnie wyrodkami trockistowsko-bucharinowskimi, które to bądź już były agentami defensywy polskiej, bądź też chętnie stawały się nimi ze względu na wspólne z faszyzmem założenia polityczne. Za pośrednictwem swych agentów defensywa polska rozniecała walkę frakcyjną w partii, i to zarówno w grupie Kostrzewy-Warskiego, jak też w grupie Leńskiego-Henrykowskiego¹¹, oraz wykorzystywała obie frakcje do dezorganizowania partii i jej działalności wśród mas oraz odrywania robotników od partii komunistycznej.

Ale szczególnie nikczemną rolę spełniała ta agentura szpiegowska w stosunku do ZSRR, wykonując zadania faszystowskiego wywiadu. Spekulując na nacjonalistycznych przesądach najbardziej zacofanych mas narodu polskiego, swoimi działaniami prowokacyjnymi starała się przeszkodzić zbliżeniu narodów Polski z narodami Kraju Rad i zniweczyć w interesie faszystowskiej soldateski sprawę pokoju, której z bezgranicznym poświęceniem broni wielki Kraj Rad. Jednocześnie faszizm polski systematycznie przerzucał tych agentów wroga klasowego do ZSRR jako rzekomych emigrantów politycznych w celu prowadzenia dywersyjnej i szkodniczej działalności szpiegowskiej.

---

¹¹ Chodzi o walkę frakcyjną, jaka toczyła się w KPP po zamachu stanu J. Piłsudskiego (maj 1926 r.) między tzw. większością i mniejszością. Na czele pierwszej frakcji stali twórcy uchwał II Zjazdu KPRP, m.in. Maria Koszutska – Wera Kostrzewa (1876–1939) i Adolf Warszawski-Warski (1868–1937), a na czele drugiej: Julian Leszczyński-Leński (1889–1937), Saul Amsterdam-Henrykowski (1898–1937) i inni. Przyczyny walki frakcyjnej tkwiły m.in. w istniejących już wcześniej podziałach wśród działaczy. Dyskusja toczyła się głównie pod hasłami walki z odchyleniami prawicowymi, potęgując tendencje sekciarskie i animozje osobiste. Ton nadawała jej ultralewicowa „mniejszość”, która dążyła do zmiany kierownictwa partyjnego, krytykując głównie twórców uchwał II Zjazdu KPRP i przyjęte na nim koncepcje. Walka frakcyjna zakończyła się zwycięstwem „mniejszości” w połowie 1929 r., która doszła do władzy w KPP przy poparciu Stalina.

Wszelkie próby podjęte w celu wypędzenia agentów faszyzmu polskiego z szeregów ruchu komunistycznego przy zachowaniu obecnej organizacji Komunistycznej Partii Polski okazały się bezowocne, ponieważ kierownicze organy partii znajdowały się w rękach szpiegów i prowokatorów, którzy wykorzystywali trudną, nielegalną sytuację partii do tego, aby pozostawać w jej kierownictwie.

Biorąc to wszystko pod uwagę oraz po to, aby uczciwym komunistom polskim stworzyć możliwość przebudowy partii i oczyszczenia jej z agentów faszyzmu polskiego, Prezydium Komitetu Wykonawczego Międzynarodówki Komunistycznej na podstawie statutu i uchwał kongresów Międzynarodówki Komunistycznej postanawia:

- rozwiązać Komunistyczną Partię Polski z powodu jej zaśmiecenia szpiegami i prowokatorami,
- zalecić wszystkim uczciwym komunistom, aby do czasu odbudowania Komunistycznej Partii Polski przesunęli w swojej działalności punkt ciężkości na wszystkie organizacje masowe, których członkami są robotnicy i ludzie pracy, walcząc o osiągnięcie jedności ruchu robotniczego i utworzenie antyfaszystowskiego frontu ludowego w Polsce.

Jednocześnie Prezydium KW MK ostrzega komunistów i polskich robotników przed wszelkimi podejmowanymi przez faszyzm polski i jego szpiegowską trockistowsko-bucharinowską agenturę próbami utworzenia pod płaszczykiem pseudokomunistycznej partii Polski swojej nowej organizacji szpiegowsko-prowokatorskiej mającej na celu rozkład ruchu komunistycznego.

Międzynarodówka Komunistyczna wie, że tysiące polskich komunistów poświęcają siebie i swoje życie służbie i obronie żywotnych interesów mas pracujących, wie, że bohaterski proletariat polski ma w swojej chlubnej przeszłości rewolucyjnej niemało wspaniałych okresów w walce przeciwko monarchii carskiej i austriacko-węgierskiej, przeciwko faszyzmowi polskiemu. Wie o bohaterskich czynach batalionów imienia Dąbrowskiego¹², które proletariat polski rzucił do obrony narodu hiszpańskiego. Jest również przekonana, że polski proletariat będzie miał partię komunistyczną oczyszczoną z nikczemnych agentów

---

¹² Polacy walczyli po stronie Republiki Hiszpańskiej w brygadach międzynarodowych, m.in. w Brygadzie im. Jarosława Dąbrowskiego (XIII). W skład tej brygady, która powstała w czerwcu 1937 r., wchodziły m.in. bataliony im. J. Dąbrowskiego i A. Mickiewicza. Brygada była podporządkowana organizacyjnie 35. dywizji, którą przez pewien czas dowodził gen. Karol Świerczewski (czerwiec 1937 r. – maj 1938 r.).

wroga klasowego, która rzeczywiście stanie na czele mas pracujących Polski o ich wyzwolenie.

G. Dymitrow, D. Manuilski, M. Moskwin, Kuusinen, Florin, Ercoli¹³

(Dokument drukuje się na podstawie odbitek kserograficznych znajdujących się w Rossijskom Gosudarstwiennom Archiwie Socjalno-Politiczeskoj Istorii (dalej cyt. RGA), byłym Centralnym Partijnom Archiwie pri CK KPSS, gdzie są przechowywane w zespole Międzynarodówki Komunistycznej – f. 495, op. 2, d. 1280). Patrz także H. Cimek, *Komuniści, Polska, Stalin 1918–1939*, Białystok 1990, s. 166–169.

---

¹³ Dymitrow Georgi (1882–1949), działacz bułgarskiego i międzynarodowego ruchu robotniczego, bułgarski działacz państwowy. Od 1902 r. w Bułg. Robotn. Partii Socjaldemokratycznej, od 1919 r. czł. KC BPK, działał w Kom. Wykonawczym MK (1923–1933), w 1933 r. areszt. w Berlinie i sądzony pod zarzutem podpalenia Reichstagu, zwolniony w 1934 r. Sekretarz generalny KW MK (1935–1943), do XI 1945 r. w ZSRR. Od III 1945 r. sekr. generalny KC Bułg. Partii Robotn. (komunistów), od 1946 r. premier, a od 1948 r. sekr. generalny BPK.

Manuilski Dmitrij (1883–1959), radziecki działacz partyjny i państwowy, od 1903 r. czł. SDPRR, uczestnik rewol. 1905–1907; 1921–1922 sekr. KC KP(b) Ukrainy; od 1924 r. czł. Prezydium Kom. Wykonawczego MK, 1928–1943 jego sekr.; 1920–1923 i 1949–1953 czł. Biura Politycznego KC KP(b) Ukrainy; 1944–1953 wicepremier i min. spraw zagr. Ukr. SRR, 1923–1952 czł. KC WKP(b).

Moskwin, właściwe nazw. Trilisser Meir Abramowicz (1883–1940), radz. działacz partyjny i państwowy, działacz KW MK. Od 1901 r. czł. RSDPR (bolszewików), uczestnik rewol. 1905–1907; od 1921 r. w centralnym aparacie WCzK (Ogólnorosyjskiej Nadzwyczajnej Komisji do Walki z Kontrewolucją, Sabotażem i Spekulacją); od 1926 r. z-ca naczelnika OGPU (Zjednoczonego Państwowego Zarządu Politycznego). Jeden z organizatorów radzieckiego wywiadu. Od 1935 r. sekr. KW MK; w 1938 r. represjonowany, w 1940 r. rozstrzelany, pośmiertnie zrehabilitowany.

Kuusinen Otto Wilhelm (1881–1964), działacz fińskiego i radz. ruchu robotn. Od 1905 r. w Fińskiej Partii Socjaldemokratycznej, jeden z jej przywódców; poseł do fińskiego autonomicznego parlamentu z ramienia FPS (1908–1917); 1918 współzałożyciel KPF; od 1921 r. stale w Rosji Radzieckiej, nast. w ZSRR; 1921–1939 sekr. Kom. Wykonawczego MK; 1940–1958 z-ca przewodn. Prezydium Rady Najwyższej ZSRR; od 1941 r. czł. KC WKP(b); od 1958 r. czł. AN ZSRR.

Florin Wilhelm (1894–1944), działacz niemieckiego i międzynarodowego ruchu robotniczego; czł. Niezależnej Socjaldemokratycznej Partii Niemiec (1917–1920), nast. w Kom. Partii Niemiec (KPD), czł. Centrali KPD od 1924 r., od 1925 r. czł. KC KPD, od 1929 r. czł. Biura Polit. KC KPD; poseł do Reichstagu; sekr. Kom. Wykonawczego MK (1935–1943). Zmarł w Moskwie 5 VII 1944 r.

Ercoli, właściwe nazw. Togliatti Palmiro (1893–1964), działacz włoskiego i międzynarod. ruchu robotniczego, polityk i publicysta. Od 1914 r. czł. Włoskiej Partii Socjalistycznej; 1921 – współzał. WPK, od 1922 r. czł. KC WPK, od 1927 r. sekr. generalny WPK; od 1925 r. czł. Kom. Wykonaw. MK; uczestnik wojny domowej w Hiszpanii (1936–1939); od 1940 r. w ZSRR, w 1944 r. powrócił do Włoch; 1944 r. – min. bez teki, nast. (do 1947 r.) wicepremier i min. sprawiedliwości; od 1948 przewodn. komunistycznej frakcji parlamentarnej.